

'BIJ DE HAND-LEIDING'

Pedagogisch beleidsplan gastouderbureau Bij de hand

Inhoudsopgave

Woord vooraf	3
Inleiding	4
Hoofdstuk 1: Verantwoordelijkheid en samenwerking	5
1.1 Communicatie	5
1.2 Ouders en Bij de hand	6
1.3 Privacy	7
Hoofdstuk 2: Basisvoorwaarden aan de gastouder en de opvanglocatie	8
2.1 Aantal kinderen	8
2.2 Achterwacht	9
2.3 Speelruimte	9
2.4 Risico-inventarisatie Veiligheid en Gezondheid	9
2.5 Vervoer	10
2.6 Registratie ongevallen	10
2.7 Meldcode Huiselijk geweld en Kindermishandeling	10
Hoofdstuk 3: Pedagogische visie: Veilig Genieten	11
3.1 Veilig en vertrouwd (emotionele veiligheid bieden)	11
3.2 Samen spelen, samen delen (sociale competenties ontwikkelen)	12
3.3 Kijk eens wat ik kan (ontwikkelen persoonlijke competenties)	12
3.4 Wat vind je belangrijk in de opvang? (overdracht van normen en waarden)	14
Hoofdstuk 4: Belangrijke momenten in de dagelijkse praktijk	14
Hoofdstuk 5: De inzet van een stagiaire	16
Hoofdstuk 6: De inzet van een vrijwilliger	16

Woord vooraf

Gastouderbureau Bij de hand is een geregistreerd gastouderbureau dat sinds 2004 bemiddeling en begeleiding biedt bij kleinschalige kinderopvang aan huis. Onze standplaats is Epe en de regio waarbinnen wij werken, strekt zich uit naar Zwolle, Deventer en Apeldoorn. Door een nauwkeurige selectie helpen we ouders om de juiste gastouder te vinden, waar ze hun kind in vertrouwen naar toe kunnen brengen. Een andere mogelijkheid is een gastouder die opvang bij de ouder thuis verzorgt. In beide gevallen kunnen de ouders zich richten op werkzaamheden buitenshuis, in de geruststellende wetenschap dat hun kind in goede handen is. Voor Bij de hand staat voorop dat het kind in een liefdevolle, veilige en gezonde omgeving wordt opgevangen door gastouders die over de juiste pedagogische kwaliteiten beschikken.

In dit beleidsplan, vanaf nu 'Bij de hand-leiding' genoemd, staat beschreven wat de voorwaarden zijn die vanuit de overheid gesteld zijn aan de gastouderopvang en de locatie, wat onze pedagogische visie is en wat dat betekent voor onze werkwijze.

Contactgegevens:

Gastouderbureau Bij de hand

Beekstraat 1

8162 HA Epe

Telefoon 0578 611555

Website www.bijdehand.nu

Mailadres welkom@bijdehand.nu

Inleiding

De gastouder levert een belangrijke bijdrage aan de opvoeding en ontwikkeling van de kinderen die aan haar zijn toevertrouwd. Voor ons is het belangrijk dat een kind zichzelf kan zijn, zich kan ontwikkelen in zijn eigen tempo, eigen talenten leert kennen en gebruiken en daarbij leert om met respect met anderen om te gaan.

Deze pedagogische visie is gebaseerd op de vier doelen die Prof. Marianne Riksen-Walraven, van 1998 tot 2001 Hoogleraar Pedagogiek voor de Kinderopvang, heeft geformuleerd. De overheid heeft ze vervolgens vastgelegd in de Beleidsregels Kwaliteit Kinderopvang. Van elke vorm van kinderopvang wordt verwacht dat die doelen worden nagestreefd.

1. Het bieden van emotionele veiligheid aan kinderen;
2. Gelegenheid bieden voor het ontwikkelen van sociale competenties;
3. Gelegenheid bieden voor het ontwikkelen van persoonlijke competenties;
4. Overdracht van normen en waarden.

Wij verwachten van de gastouder dat zij in staat is om een klimaat te scheppen waarbinnen deze doelen gerealiseerd kunnen worden. Onze pedagogische visie helpt en stimuleert daarbij. Het biedt een kader waarbinnen de gastouder de opvang kan uitvoeren, zoals die bij haar past, maar die tegelijkertijd aan de kwaliteitseisen voldoet. Tijdens huisbezoeken en evaluaties stemmen we pedagogisch beleid en werkwijze steeds met elkaar af en spreken elkaar hierop aan.

In het eerste hoofdstuk staat de verantwoordelijkheid die Bij de hand als gastouderbureau heeft en op welke manier de samenwerking met ouders en gastouders vorm krijgt centraal. In hoofdstuk 2 van de 'Bij de hand-leiding' komen de voorwaarden voor gastouder en opvanglocatie aan bod, waarin de Risico Inventarisatie Gezondheid en Veiligheid apart belicht wordt. Hoofdstuk 3 bevat onze pedagogische visie. Alleen een kind, dat zich in fysiek en emotioneel opzicht veilig voelt, kan zich ontplooiën, voluit zichzelf zijn en genieten. En omdat wij vóór alles willen dat kinderen genieten tijdens de opvang is die veiligheid ons uitgangspunt. Hoofdstuk 4 beschrijft een aantal belangrijke momenten in de dagelijkse praktijk, waaronder afspraken tussen ouder en gastouder en wennen. In hoofdstuk 5 en 6 komt de inzet van vrijwilligers en stagiaires aan bod.

Waar in dit pedagogisch beleidsplan voor gastouder zij staat, kan ook hij gelezen worden. Verder wordt voor kind de mannelijke 'hij' vorm gekozen, waarbij ook 'zij' gelezen kan worden. I.p.v. kinderen kan ook kind gelezen worden in het geval er maar 1 gastkind in de opvang is en andersom.

1. Verantwoordelijkheid en samenwerking

Bij de hand gaat als gastouderbureau een professionele relatie aan met de ouder, het kind en de gastouder. Die relatie brengt verantwoordelijkheid met zich mee. Eén van die verantwoordelijkheden is dat we als gastouderbureau moeten voldoen aan de kwaliteitscriteria die de overheid heeft opgesteld. De GGD controleert jaarlijks of Bij de hand voldoet aan die eisen. Het meest recente rapport van de GGD-inspectie is te vinden op onze site. Zie www.bijdehand.nu/downloads. Verder is Bij de hand lid van de Brancheorganisatie Kinderopvang. Deze organisatie behartigt de belangen van ondernemers in de kinderopvang en biedt ondersteuning bij visie- en beleidsontwikkeling. Zij wil met haar dienstverlening zorgen voor hoogwaardige kinderopvang. Een doel dat wij van harte onderschrijven. Bij de hand is Hulp en Informatiepunt van de Belastingdienst. Dat houdt in dat we ouders kunnen begeleiden bij het aanvragen van de Kinderopvangtoeslag (KOT) en als er problemen zijn kunnen inspringen en meekijken. Dit uiteraard alleen als ouders hier toestemming voor geven.

1.1. Communicatie

Gastouderopvang draait per definitie om samenwerken. Daarin speelt communicatie een cruciale rol. Een open contact en regelmatig overleg tussen ouders, gastouders en eventueel gastouderbureau vormen de basis van goede kinderopvang. Vanuit die gedachte stimuleert Bij de hand de communicatie tussen gastouder en ouder en zorgt voor transparantie door middel van nieuwsbrieven, mondelinge evaluaties, huisbezoeken, workshops en persoonlijke gesprekken. In onze nieuwsbrieven onder de naam 'Bij de tijd' informeren wij gastouder en ouder over alles wat er in en rond de gastouderopvang speelt en wat invloed heeft op de dagelijkse praktijk. Zo houden we iedereen bij de tijd.

Begeleiding en deskundigheidsbevordering

De begeleiding van 'Bij de hand' is gericht op het verbeteren en bewaken van de kwaliteit van de gastouderopvang. Niet alleen een zorgvuldige selectie, maar ook duidelijke afspraken over de verzorging en begeleiding van het kind, zorgen voor de meest optimale opvang. De relatiebeheerders die de gastouders begeleiden hebben een pedagogische achtergrond. Zij bezoeken de gastouder en spreken de opvang van de kinderen door. Dit bezoek wordt vastgelegd. Ze zijn niet alleen aanspreekpunt voor de gastouder, maar ook voor de ouders, die met vragen en opmerkingen omtrent de opvang bij hen terecht kunnen.

Om de deskundigheid van de gastouder te bevorderen biedt Bij de hand ieder jaar verschillende mogelijkheden om kennis op te doen, d.m.v. workshops. Sinds een aantal jaren hebben wij daarvoor de Bij de hand-dag, waarop gastouders elkaar kunnen ontmoeten en workshops van hun keuze kunnen volgen. Wij vinden het belangrijk dat gastouders zich blijven ontwikkelen in hun vak en maken hen wegwijs in het aanbod aan onderwijs dat er is op internet. Daarnaast volgt iedere gastouder minimaal eenmaal per 2 jaar een (herhaal)training kinder-EHBO. Verder moedigen wij de gastouders aan om intervisiegroepen te starten waarin ze onderling van gedachten kunnen wisselen en eventueel aan de hand van een casus hun eigen handelen onder de loep nemen. Dit kan ook onder leiding van een deskundige.

Noodopvang

In geval van ziekte of vakantie van de gastouder kan Bij de hand zorgen voor vervangende opvang. Wij verwachten dat de ouder zelf aangeeft of en wanneer dat nodig is en zullen dan op zoek gaan naar een gastouder die plek heeft op de betreffende data. Er is echter geen garantie dat het altijd lukt om noodopvang te vinden. Tijdig aangeven, wanneer noodopvang nodig is, heeft daarom de voorkeur. Bij de hand heeft wel een groot bestand met gastouders dus in de meeste gevallen gaat het gewoon lukken om vervanging te regelen.

Bij de hand-map

Bij de hand heeft een 'Bij de hand map' samengesteld. Deze map bevat de papieren die volgens de Wet Kinderopvang op elke opvanglocatie aanwezig moeten zijn. De hele Risico Inventarisatie is er o.a. in opgenomen, evenals het beroeps- en EHBO-diploma van de gastouder, en de stappenplannen van de meest recente Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Samen met de gastouder zorgen wij ervoor dat de Bij de hand-map compleet is en de benodigde papieren up-to-date zijn. Naast de Bij de hand-map hebben ouder en gastouder ook toegang tot een eigen Portal op de site: mijn Bij de hand. Hierin zijn alle documenten m.b.t. de eigen opvang terug te vinden, zoals de overeenkomsten met gastouder en bureau, de Risico Inventarisatie, verslagen, facturen en jaaroverzichten.

1.2. Ouders en Bij de hand

Oudercommissie

Bij de hand heeft een oudercommissie. Deze komt minimaal 2 maal per jaar samen. Zij is te bereiken via oudercommissie@bijdehand.nu. De commissie bestaat uit enkele ouders, die:

- mee willen praten en adviseren,
- de kwaliteit van de kinderopvang positief willen beïnvloeden,
- willen samenwerken met andere ouders en gastouders,

- hun (professionele) deskundigheid willen inzetten,
- minimaal twee jaar lid willen/kunnen zijn.

Bij de hand stelt het meedenken en adviseren van ouders over de gastouderopvang op prijs en vraagt iedereen die interesse heeft voor deze vrijwillige functie, contact op te nemen.

Klachten

Het heeft onze voorkeur om eventuele problemen, die zich voordoen tijdens de opvang, op te lossen door persoonlijk overleg tussen ouder en gastouder. Als dat niet lukt treedt Bij de hand op als bemiddelaar en probeert tot een bevredigende oplossing te komen. In geval van een onoverbrugbaar meningsverschil kan de klachtenregeling in werking gezet worden. Bij de hand is aangesloten bij De Geschillencommissie. Dit is een landelijk werkende organisatie met een centraal informatie- en meldpunt. De Geschillencommissie is een onafhankelijk instelling, die vragen en klachten aanhoort, advies geeft en duidelijk maakt welke stappen genomen kunnen worden.

De Geschillencommissie is te benaderen via www.degeschillencommissie.nl.

Bij een klacht over Bij de hand en haar medewerkers kan er altijd contact worden gezocht met kantoor. In de meeste gevallen komen wij hier samen goed uit. Mocht dit niet lukken dan kan er ook gebruik gemaakt worden van de hierboven genoemde instantie. Het Klachtenreglement is te downloaden via onze site www.bijdehand.nu/downloads.

1.3 Privacy

Bij de hand behandelt alle informatie die binnenkomt in het kader van de gastouderopvang met zorg en discretie. In ons privacy beleid staat uitgebreid beschreven hoe Bij de hand hier mee omgaat. Zie www.bijdehand.nu/downloads. Wij gebruiken de gegevens die ouder en gastouder aanleveren alleen om tot een goede dienstverlening te komen. Niets daarvan wordt uitgeleend, verhuurd, verkocht of openbaar gemaakt. De gastouder ontvangt van ons alleen informatie die betrekking heeft op de opvang en gaat daar op integere wijze mee om.

In geval van onbereikbaarheid van ouders bij een noodgeval, kan een telefoonnummer worden doorgegeven aan derden.

De inhoud van de facturatie wordt maandelijks uitgewisseld met de Belastingdienst Toeslagen. Deze gebruikt de gegevens voor eventuele controles en/of steekproeven.

Sociale media

Tegenwoordig is het bijna onvermijdelijk dat een kind in aanraking komt met sociale media. De gastouder moet in dat opzicht zorgvuldig omgaan met de privacy van het kind. Daarom maken ouders en gastouder duidelijke afspraken over het gebruik van de sociale media. Een formulier daarvoor is via onze website te downloaden

www.bijdehand.nu/downloads

Bij de hand heeft een Facebook en Instagram pagina en een website www.bijdehand.nu.

Op de website zijn de meeste van onze gastouders te vinden onder het kopje Opvangmarkt. Ook staan de zoekvragen van ouders daar vermeld. Zowel gastouder als ouder kan hierop reageren.

2. Basisvoorwaarden aan de gastouder en opvanglocatie

Uit hoofdstuk 1 is gebleken dat Bij de hand naar kwalitatief goede opvang streeft. Daarom stellen wij voorwaarden aan de vaardigheden en capaciteiten van de gastouder. Naast de criteria die vanuit de overheid gesteld zijn, zie www.bijdehand.nu/wettenenregels, verwachten wij van de gastouder een positieve houding ten opzichte van de kinderopvang. Zij weet wat het inhoudt om kinderen in haar eigen huis, of bij de ouder thuis, op te vangen. Zij is bereid om met het gastouderbureau samen te werken, onderschrijft onze pedagogische visie en staat open voor begeleiding bij problemen. De gastouder is zich bewust van haar positie en de kwetsbaarheid van de kinderen die aan haar zorg zijn toevertrouwd. Zij gebruikt nooit lichamelijke straffen en oefent geen psychisch geweld uit. De gastouder is verantwoordelijk voor haar eigen beroepsmatig handelen en is in staat haar eigen functioneren te evalueren.

2.1. Aantal kinderen

Bij de hand bepaalt hoeveel kinderen de gastouder kan opvangen op haar woonadres of op het adres van de ouder, en hanteert daarbij de richtlijnen van de overheid. Dit is afhankelijk van de beschikbare ruimte, de ervaring en de gezinssamenstelling van de gastouder. Het maximum aantal kinderen, dat volgens de wet tegelijkertijd aanwezig mag zijn, is:

zes kinderen tot 13 jaar, inclusief eigen kinderen tot 10 jaar.

- vijf kinderen tot 4 jaar, inclusief eigen kinderen tot 4 jaar;
- vier kinderen tot 2 jaar, inclusief eigen kinderen tot 2 jaar; waarvan!
- twee kinderen tot 1 jaar, inclusief eigen kinderen van 0 jaar.

Het is belangrijk dat de gastouder Bij de hand op de hoogte houdt van de kind telling. Dit kan zij doen via haar eigen Mijn Bij de hand Portal. Kinderen van andere bureaus kunnen hierin ook gewoon worden verwerkt en krijgen een ander symbool mee, net als de eigen kinderen tot en met negen jaar. Op die manier kunnen wij rekening houden met de leeftijdsopbouw bij nieuwe koppelingen. Verschuiven van roosters en wisseling van dagen en kinderen leveren ook veranderingen op die voor ons belangrijk zijn om te weten. De gastouder blijft zelf eindverantwoordelijk voor het bewaken van de kind_telling

2.2. Achterwacht

Als de gastouder meer dan drie kinderen opvangt is een achterwacht vereist. Dit is een volwassen persoon, bijvoorbeeld een gezinslid of buurvrouw, die direct beschikbaar en bereikbaar is en in geval van nood de zorg voor de kinderen kan overnemen. De achterwacht moet binnen vijftien minuten op de opvanglocatie aanwezig kunnen zijn. Het is belangrijk dat deze volwassene regelmatig langs komt bij de gastouder zodat de kinderen hem of haar leren kennen. Komt de achterwacht meer dan een half uur per drie maanden op bezoek, dan is er een Verklaring omtrent gedrag noodzakelijk die wordt geregistreerd in het Personenregister Kinderopvang. Een linkje voor het aanvragen van een Verklaring omtrent gedrag, kun je via ons aanvragen.

2.3. Speel- en slaapruijnte

In het huis waar de opvang plaatsvindt moet voldoende speel- en slaapruijnte zijn. Er is een aparte slaapkamer voor kinderen die jonger zijn dan 1,5 jaar. Ook buiten moet er genoeg ruimte zijn om te spelen. Als de gastouder geen tuin heeft zorgt zij ervoor dat de kinderen gebruik maken van veilige speelmogelijkheden in de buurt. Uiteraard gebeurt dit onder toezicht. Verder moet het huis kindvriendelijk, hygiënisch en te alle tijde rookvrij zijn.

2.4. Risico Inventarisatie Veiligheid en Gezondheid

In Nederland gebeuren jaarlijks veel ongelukken met kleine kinderen in en om het huis. Daarom ziet Bij de hand erop toe dat het huis waar de opvang plaatsvindt aan de veiligheidsnormen voldoet die de overheid stelt. Door middel van een Risico Inventarisatie Veiligheid en Gezondheid worden de risico's geïnventariseerd. Aan de hand van een vragenlijst wordt de opvanglocatie gecontroleerd op risicovolle situaties die kunnen ontstaan door het ontbreken van de juiste voorzieningen of door gebrek aan hygiëne.

Deze controle vindt plaats voordat de gastouder geregistreerd wordt in het Landelijk Register Kinderopvang. Uit de Risico Inventarisatie komt een verslag en eventueel een actieplan voort. De gastouder, of bij opvang aan huis de ouder, voert de acties die in het plan genoemd worden uit en zorgt zo voor een veilige en hygiënische opvangomgeving. In het verslag staan de afspraken vermeld waar de gastouder zich aan houdt om risico's te verkleinen.

Op elk opvangadres is een kopie van deze Risico Inventarisatie en het bijbehorende verslag en/of actieplan aanwezig. In de Bij de hand-map of digitaal heeft de gastouder dit te allen tijde "Bij de hand" , zodat bij een onverwachte inspectie van de GGD de benodigde papieren snel te vinden zijn.

Bij de hand herhaalt de Risico Inventarisatie elk jaar tijdens een huisbezoek en kijkt of er eventuele veranderingen in de situatie zijn en of de actiepunten zijn uitgevoerd door de gastouder of ouder (in geval van opvang aan huis). Ik neem aan dat de actiepunten al worden gecontroleerd nadat de vorige RIE nog niet voldoende was?!

Ouders worden hiervan op de hoogte gesteld. Op die manier beperken we de risico's tot een minimum. Natuurlijk levert dit niet 100 % veiligheid op. Daarom zullen gastouder, en ouder, altijd alert moeten blijven op onveilige situaties tijdens de opvang.

Bij veranderingen in de situatie moet de gastouder direct contact opnemen met de relatiebeheerder om de wijziging gelijk door te kunnen voeren in de RIE

2.5. Vervoer

De gastouder mag de kinderen per auto vervoeren, als de ouders daar schriftelijk toestemming voor hebben gegeven. In dat geval moet zij beschikken over een inzittenden verzekering en wordt het kind in een goedgekeurd autostoeltje vervoerd dat is afgestemd op zijn leeftijd en gewicht. Ouders en gastouder spreken het vervoeren van het kind goed met elkaar door. Het formulier 'Toestemming Vervoer' kan via de site gedownload worden, www.bijdehand.nu/downloads en wordt bewaard in de Bij de hand-map en digitaal worden doorgestuurd naar BDH?,-

2.6. Registratie Ongevallen

Wanneer een kind zich tijdens de opvang bezeert moet de gastouder:

- Dat altijd direct melden aan de ouder,
- Dat melden aan Bij de hand d.m.v. het invullen van het Registratieformulier Ongevallen.

Dit formulier zit in de Bij de hand-map, maar is ook te vinden via www.bijdehand.nu/downloads. Ook als er geen huisarts of andere professionele hulpverlening is ingeschakeld is het belangrijk om in de Bijdehand-map bij te houden welke voorvallen zich hebben voorgedaan en wanneer.

Tevens wordt een kopie digitaal (via de mail of de app) verstuurd naar het gastouderbureau of de relatiebeheerder. De relatiebeheerder zal contact opnemen met ouder en gastouder indien gewenst en zal zorgdragen voor de opname in Portabase.

2.7. Meldcode Huiselijk geweld en Kindermishandeling

Bij de hand maakt gebruik van het meest recente protocol op gebied van Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling van de Brancheorganisatie Kinderopvang. Deze is bedoeld voor alle beroepskrachten die in de kinderopvang werken.

In de Bij de hand-map, die op elke locatie aanwezig is, zijn de stappen van de Meldcode in uitgebreide versie te vinden. Evenals de Sociale kaart met de belangrijkste adressen en telefoonnummers in de regio.

Het hele protocol- 'kindermishandeling en grensoverschrijdend gedrag' voor de kinderopvang inclusief afwegingskader, de meldplicht en hoe om te gaan met seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling is te vinden via www.bijdehand.nu/protocol kindermishandeling.

3. Pedagogische visie: Veilig genieten

Zoals in de Inleiding benoemd, is onze pedagogische visie gebaseerd op de vier doelen uit de Wet Kinderopvang. Deze zijn het uitgangspunt en de basis van het pedagogisch handelen van onze gastouders. Als gastouderbureau zien wij er op toe dat de gastouder hiervan kennis neemt en stellen het aan de orde tijdens huisbezoeken en workshops.

3.1. Veilig en vertrouwd (emotionele veiligheid bieden)

De rol van de gastouder in het bieden van een veilige thuishaven voor het kind is essentieel. Een kind moet zich vertrouwd en geborgen voelen op de plek waar hij opgevangen wordt. De gastouder draagt daaraan bij door oog te hebben voor de specifieke behoeftes van het kind. Zij ondersteunt hem bij het omgaan met zijn emoties en is betrokken bij wat hij ervaart, voelt en beleeft. Zij geeft positieve aandacht en creëert daarmee een aangename, vriendelijke sfeer. De kleinschaligheid van de

gastouderopvang maakt het mogelijk dat er naast het groepsgebeuren ook ruimte is voor de individualiteit van het kind. Daardoor voelt hij zich veilig en kan zichzelf zijn tijdens de opvang. Vanuit die geborgenheid is het kind vrij om op onderzoek uit te gaan en staat hij open voor nieuwe dingen die zijn zelfvertrouwen en ontwikkeling stimuleren.

Regels en grenzen zijn bij de emotionele ondersteuning van het kind van belang. Kinderen willen weten waar ze aan toe zijn en zullen altijd de grenzen tussen wat wel en niet mag opzoeken. Zij weten nog niet wat wel gevaarlijk is en wat niet. Ze hebben volwassenen nodig die dat aangeven. De gastouder geeft daarom grenzen aan die afgestemd zijn op de leeftijd en ontwikkeling van het kind. Het geeft duidelijkheid en rust als zij daar consequent mee omgaat. Binnen die regels en grenzen kan het kind zich veilig bewegen en de wereld verkennen. Het is van belang dat de gastouder en de ouder op de hoogte zijn van de regels die binnen de opvang en thuis gelden. Sommige zullen overeenkomen. Als ze verschillen, leert het kind dat het bij de gastouder anders is dan thuis.

3.2. Samen spelen, samen delen (sociale competenties ontwikkelen)

Ouders willen graag dat hun kinderen opgroeien tot sociale mensen, die rekening kunnen houden met anderen. Ook bij gastouderopvang kan het kind een begin maken met het ontwikkelen van zijn sociale vaardigheden. Een gastouder vangt vaak meerdere kinderen tegelijk op, die samen in één ruimte spelen. Kinderen leren op die manier met elkaar te delen, te overleggen, op hun beurt te wachten en voor zichzelf op te komen. Dit alles natuurlijk afhankelijk van hun leeftijd en ontwikkelingsniveau. De gastouder leert de kinderen van jongs af aan om respect voor elkaar en voor elkaars spullen te hebben. In de praktijk zal het regelmatig voorkomen dat kinderen hetzelfde speelgoed willen hebben. Het is aan de gastouder om te kijken of het kind al de leeftijd heeft om te kunnen delen of dat er een andere oplossing moet worden gezocht. Ruzie maken mag en is zelfs nodig voor kinderen om grenzen te verkennen bij zichzelf en anderen. De gastouder bespreekt na het conflict wat er is gebeurd en probeert afspraken te maken waar iedereen zich in kan vinden. Op welke manier ze dat doet is natuurlijk afhankelijk van de leeftijd en het niveau van de betreffende kinderen.

Het kind neemt ook deel aan het gezin van de gastouder. Een gezin waar andere volwassenen zijn en andere regels gelden als thuis. Hiervan leert het kind om zich aan te passen en respect te hebben voor die andere afspraken. Voorwaarde is wel dat de gastouder haar regels duidelijk uitlegt en er zelf naar handelt.

3.3. Kijk eens wat ik kan! (ontwikkelen persoonlijke competenties)

Spelen is leuk! Dat weet iedereen nog uit zijn eigen kindertijd. En als je op een mooie zonnige dag, in de speeltuin of gewoon in je achtertuin kinderen ziet spelen is er nog niets

veranderd. Kinderen gaan nog steeds helemaal op in hun spel. Spelen is niet alleen genieten, maar ook ontdekken, ervaren en leren. Een belangrijk aspect ervan is dat het de hele ontwikkeling van het kind ten goede komt. Door middel van spel worden namelijk meerdere ontwikkelingsgebieden gestimuleerd.

Ontwikkelingsgebieden

Lichamelijke ontwikkeling

Kinderen bewegen veel en graag. Door op veel verschillende manieren te bewegen ontwikkelen ze hun motorische vaardigheden. Er is sprake van grove motoriek, d.w.z. fietsen, klimmen, rennen en springen. De gastouder kan dit o.a. stimuleren door met de bal over te gooien, loopauto's aan te bieden en fietsjes. De fijne motoriek, d.w.z. de bewegingen die kinderen met handen en vingers maken, wordt gestimuleerd door bijvoorbeeld het stapelen van blokken, kralen rijgen en tekenen.

Cognitieve ontwikkeling

Cognitieve ontwikkeling is de ontwikkeling van het denken en het leren. Voorbeelden daarvan zijn: Het herkennen van voorwerpen, het leggen van verbanden en het leren spreken. Hoe snel die ontwikkeling gaat hangt af van de aanleg en de motivatie van het kind en is dus per kind verschillend.

De gastouder stimuleert het kind waar en wanneer dat nodig is en signaleert als hij toch een grotere achterstand blijkt te hebben dan bij zijn leeftijd past.

Veel praten met het kind vergroot zijn woordenschat en zijn begrip van taal ook al praat hij zelf nog niet. Daarbij zijn boekjes lezen en liedjes zingen ideale hulpmiddelen. Op die manier wordt de taalontwikkeling gestimuleerd die van invloed is op alle ontwikkelingsgebieden.

Sociaal-emotionele ontwikkeling

Kinderen ontwikkelen zich tot een eigen persoonlijkheid die past bij de sociale omgeving waarin ze leven. De sociaal-emotionele ontwikkeling kan gesplitst worden in de sociale en de emotionele ontwikkeling. Kinderen leren omgaan met gevoelens van zichzelf en anderen. Daarnaast krijgt het kind begrip voor andere mensen en ontwikkelt sociale vaardigheden. Het sociale aspect kwam ook in paragraaf 3.2. al aan de orde. De gastouder begeleidt de kinderen bij het omgaan met zijn emoties en weet welk sociaal gedrag bij welke leeftijd past.

Persoonlijke ontwikkeling

Ieder kind moet de kans krijgen zich op zijn eigen manier en in zijn eigen tempo te ontwikkelen tot het unieke persoontje dat hij is. De gastouder begeleidt het kind door open te staan voor zijn specifieke behoeften en recht te doen aan wie hij is. Vaak zie je bij een kind dat het ene ontwikkelingsgebied zich sneller ontwikkelt dan het andere. Ook zijn

er verschillen tussen kinderen van dezelfde leeftijd. Het ene kind is haantje de voorste en laat zich de kaas niet van het brood eten. Het andere kind neemt een afwachtende houding aan en heeft moeite om voor zichzelf op te komen. Deze beide kinderen kunnen in de kleinschalige gastouderopvang de benadering krijgen die bij hen past.

De rol van de gastouder

De gastouder houdt de ontwikkeling van het kind in het oog. Ze biedt voldoende en gevarieerd spelmaterial aan zodat kinderen op verschillende gebieden worden uitgedaagd. Daarnaast stimuleert ze de zelfredzaamheid van de kinderen, door ze zoveel mogelijk zelf te laten doen. Dit vergroot hun zelfvertrouwen.

De gastouder zal globaal de verschillende stadia in de ontwikkeling kennen. Toch is het belangrijk dat ze 'bij de tijd' blijft. Dat kan door het lezen van vakliteratuur en door het volgen van workshops en/of cursussen die o.a. ook door Bij de hand worden verzorgd.

3.4. Wat vind je belangrijk in de omgang? (overdracht van normen en waarden)

In de eerste levensjaren maken kinderen zich normen en waarden eigen. Dat doen ze door gedrag, waarin bepaalde normen en waarden tot uiting komen, over te nemen van volwassenen. Elke volwassene die betrokken is bij de opvoeding heeft een voorbeeldfunctie. De gastouder bespreekt daarom met de ouders welke waarden en normen zij belangrijk vinden en houdt daar zo veel mogelijk rekening mee. Daarnaast zal zij ook haar eigen normen en waarden hanteren, zodat kinderen in aanraking komen met evt. cultuurverschillen. De gastouder laat verschillen in denkbeelden en overtuigingen naast elkaar staan en benadert die positief. Ze schept een sfeer waarin iedereen, ongeacht zijn achtergrond, zich thuis voelt.

4. Belangrijke momenten in de dagelijkse praktijk

Kennismaking ouder en gastouder

Voor beide kanten geldt: Ga tijdens de kennismaking af op gevoel en eerste indruk. Stel daarnaast al je vragen om helder te krijgen of jullie als gastouder en als ouder en kind bij elkaar passen. Spreek verwachtingen naar elkaar uit. Wat vinden jullie belangrijk in de opvang. Wat kun je als gastouder bieden en wat zijn je wensen als ouder. Hebben jullie dezelfde ideeën omtrent opvoeding en normen en waarden. Het is het moment om elkaar beter te leren kennen, dus stel gewoon de vragen die er zijn.

Wenperiode

Voordat de opvang start adviseert Bij de hand een wenperiode. Dat kunnen korte bezoeken zijn waarbij een ouder aanwezig is. Of een aantal uren in de week dat het kind alleen komt. Op die manier kan een kind wennen aan de nieuwe situatie. Het is per kind verschillend wat het hierin nodig heeft. Het is goed om hier als gastouder en ouder extra aandacht aan te geven en regelmatig te overleggen, omdat in de wenperiode de basis wordt gelegd voor een vertrouwensrelatie tussen het kind, de ouder en de gastouder. Vooral bij een baby is dat cruciaal. Vraag eventueel advies bij de relatiebeheerder van Bij de hand. Als de opvang eenmaal gestart is blijft het belangrijk om dit proces goed te begeleiden en zoveel mogelijk veiligheid en geborgenheid te bieden. Realiseer je ook dat tussentijdse ziekte of een lange vakantie weer een nieuwe opstart vragen. Soms heeft een kind twee gastouders die hem opvangen. Overleg tussen deze gastouders is belangrijk om te kijken of er zo veel mogelijk dezelfde structuur geboden kan worden. Uiteraard gebeurt deze uitwisseling alleen als ouders daar toestemming voor geven.

Overdracht

De gastouder ontdekt gaandeweg wie het kind is en wat zijn eigenschappen en mogelijkheden zijn. Om hem daarin optimaal te kunnen begeleiden is regelmatig overleg met de ouders noodzakelijk. Het is bijvoorbeeld fijn om te weten wanneer een kind thuis ook hangerig en moe is en samen te bespreken wat daarvan de oorzaak kan zijn. Of om te overleggen wat de beste benadering is als een kindje slecht eet. Samen komen ouders en gastouders zoveel verder daarin.

Naast de mondelinge overdracht adviseert Bij de hand om voor 0- tot 1- jarigen een dagboekje te gebruiken waarin praktische zaken t.a.v. de verzorging worden vermeld. In het eerste jaar gaat de ontwikkeling van een kind razendsnel en vinden er steeds veranderingen plaats in eet- en slaappatronen die ook voor de gastouder duidelijk moeten zijn.

Ontvangst en afscheid

Een hartelijk en persoonlijk ontvangst door de gastouder is belangrijk voor het kind. Het voelt zich gezien en gewenst. Overleg als gastouder en ouder hoe het afscheidsmoment en de overdracht worden ingevuld zodat kinderen weten waar ze aan toe zijn. Een vast dagritme helpt daarbij en geeft duidelijkheid voor het kind. Bereid aan het einde van de dag het weggaan naar huis ook weer voor en stem dat af met de ouder. Denk hierbij ook aan hoe jullie de overdracht naar huis samen vorm geven.

5. De inzet van een stagiaire

Een gastouder kan studenten van de beroepsopleiding Helpende Zorg en Welzijn, niveau 2 begeleiden. Bij interesse hiervoor kan een gastouder contact opnemen met zijn relatiebeheerder bij Bij de hand, samen kunnen zij dan kijken naar de achtergrond voor deze vraag en een invulling hiervan. Het uitgangspunt zal altijd het welzijn van de gastkinderen zijn en de eventuele stagiair zal dan ook van toegevoegde waarde hiervoor moeten zijn.

Mocht besloten worden tot actie over te gaan dan zal Bij de hand een BPV plan (BPV = beroeps praktijk vorming) opstellen en doorsturen. In het BPV plan wordt beschreven:

- hoe BPV via Bij de hand wordt vormgegeven
- de organisatie van BPV
- de voorwaarden van BPV
- de procedures en afspraken

Het is belangrijk dat de gastouder dit plan onderschrijft. Vervolgens melden wij de gastouder aan bij de Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven, de SBB.

6. De inzet van een vrijwilliger

De gastouder kan en mag een vrijwilliger inzetten ter ondersteuning van de werkzaamheden. Bij de hand en de ouders moeten hier wel altijd van op de hoogte worden gebracht.

Vrijwilligerswerk is werk dat onverplicht, onbetaald en met regelmaat wordt verricht bij een gastouder. Het is dus geen verplichting, maar natuurlijk niet vrijblijvend. Vrijwilligers verrichten aanvullende werkzaamheden, direct of indirect ten behoeve van de kinderen. De vrijwilliger is een ondersteuning van de gastouder en assisteert bij het werk dat verricht wordt door de gastouder, maar is **geen** vervanging ervan.

De vrijwilliger mag wel als achterwacht worden ingeschreven en als zodanig deze rol vervullen.

Positie van de vrijwilliger

De vrijwilliger werkt altijd onder aansturing van de gastouder. De gastouder coördineert de werkzaamheden van de vrijwilliger en draagt de eindverantwoordelijkheid voor de uitvoering van de activiteiten en dienstverlening.

Profiel van de vrijwilliger

Vrijwilligers spelen een belangrijke rol bij de uitvoering van de vier doelen van de Wet Kinderopvang:

- Bieden van emotionele veiligheid
- Ontwikkelen sociale competenties
- Ontwikkelen persoonlijke competenties
- overdracht van waarden en normen

Een vrijwilliger dient aan onderstaand profiel te voldoen:

- leeftijd vanaf 18 jaar
- bij voorkeur ervaring in de omgang met kinderen
- een open houding hebben
- in staat zijn tot het zelfstandig uitvoeren van taken
- bereidheid tot samenwerken en overleg
- afspraken nakomen
- bijdragen aan een gezellig, veilig, stimulerend en positief groepsklimaat

Iedere vrijwilliger moet voor de start in het bezit zijn van een Verklaring Omtrent Gedrag. Deze dient na uitgifte geregistreerd te worden in het Personenregister kinderopvang.

www.personenregisterkinderopvang.duo.nl.

Taakomschrijving van de vrijwilliger

De vrijwilliger ondersteunt de gastouder door mee te helpen met de groep. De werkzaamheden kunnen bijvoorbeeld bestaan uit: met de kinderen meespelen, voorlezen aan een groepje kinderen, helpen bij het eten en drinken geven, helpen met verschonen, helpen met het maken van een werkje etc. De werkzaamheden vinden altijd plaats in overleg met de gastouder en de activiteiten worden getoetst aan de Bij de handleiding/het pedagogisch beleidsplan. De vrijwilliger draagt geen verantwoordelijkheid voor de gastkinderen of de locatie van opvang.

© 'Bij de hand'. Wijzigingen voorbehouden. Auteursrecht voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag zonder schriftelijke toestemming van 'Bij de hand' worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt. Epe, 2021